

tome da je ta teritorija uvek bila i uvek će biti deo Srbije ima tačno onoliko prvanog smisla koliko je istorijski tačna.

Iz ovoga se može zaključiti, što ne bi trebalo da bude neko posebno otkriće, da je potpuno lišena osnova tvrdnja da su način usvajanja ustava kao i njegov sadržaj određeni potrebom da se zaštite srpski interesi na Kosovu. O tome u ustavu nema ni reči i, u stvari, ovo je ustav kojim se posredno priznaje suverenost Kosova.

Zašto se onda ustav donosi uz patriotsku propagandu? To se može delimično zaključiti na osnovu teksta samog ustava. On, naravno, ne može a da ne bude u skladu sa shvatanjima ili još više interesima ustavopisaca. To se vidi praktično u svemu. Najviše u tome što je ustav pun deklaracija koje ni na koji način ne obavezuju pisce ustava, a to su čelnici partija koje očekuju da zadugo vladaju Srbijom.

Pored deklarativnih stavova o Kosovu, svakojaka deklarativna obećanja se mogu naći u gotovo svim delovima ustava. Možda je po karakteru najsličnije deklarativnom stavu o kosovskoj teritoriji pozivanje na socijalnu pravdu. Iz samog teksta ustava se ne može zaključiti šta se pod tim podrazumeva. Na jednom se mestu govori o „jednakim mogućnostim“ (muškaraca i žena), a na nekoliko se mesta govori o „jednakim uslovima“, ali se nigde, bar ne dovoljno jasno, ne kaže kako će se te jednakosti obezbediti. Na jednom se mestu socijalna jednakost određuju utopijski. Kaže se da su „svima, pod jednakim uslovima, dostupna sva radna mesta“. To je, naravno, neostvarljivo. Recimo, nije realistično da će predsednik republike i predsednik vlade raspisati konkurs za radna mesta svih onih savetnika koje imaju, posebno onih koji su odlučujuće doprineli pisanju ovoga ustava. Pored toga trebalo bi da oni obezbede i da izbor na tim konkursima vrši nepristrasna komisija, recimo sastavljena od stranih eksperata. Ali ako bi negde ovo pravilo moglo da važi, to bi svakako moglo da bude samo u javnom sektoru. U privatnom sektoru, to ne bi bilo u skladu sa pravima preduzetnika i menadžera da slobodno sklapaju ugovore o zapošljavanju. Da li će oni ponude prikupljati konkursom ili posredstvom tržišta, to bi morao biti njihov izbor. Ako bi država ozbiljno shvatila ovaj član ustava, morala bi da nacionalizuje celokupno tržište rada, što je utopijski cilj čak i ako bi bio poželjan.

Najveći deo ustava se sastoji od takvih deklarativnih, često utopističkih prava. Ona su deklarativna jer ne obavezuje vlasti na neki jasan i određen način, a često su utpistička jer su neostvarljiva. Kako biva kod takvih pravnih formulacija, stvarni značaj imaju ograničenja, kojih ima svugde gde je neko od ustavopisaca smatrao da je potrebno da se vlast umeša. Tako, na primer, očigledno pod uticajem onih koji ne veruju u slobodu govora, ona se ograničava na raznorazne načine. I druga se prava i slobode ograničavaju, najčešće tako što se vlastima ostavlja najšira moguća diskrecija. Recimo, kaže se da „pravo svojine može biti oduzeto ili ograničeno samo u javnom interesu“ i da se “zakonom može ograničiti način korišćenja imovine“. Ustavni stav o zaštiti imovine bi imao smisla samo ako bi se reklo da se zakonom ne može ograničiti način njenog korišćenja. Ako se to ne želi, bilo bi potrebno reći zašto, i tačno u kojim, se slučajevima misli da bi ograničavanje bilo u javnom interesu. Ovako se jedno od ključnih prava lišava ustavne zaštite. Ovo je nekome očigledno bilo toliko važno pa je dodao još dva člana član da je „oduzimanje ili ograničavanje imovine radi naplate poreza ili drugih dažbina ili kazni, dozvoljeno samo u skladu sa zakonom“.

Takođe je zanimljiv stav o pravu na rad. On glasi: „Jemči se pravo na rad, u skladu sa zakonom“. Time se kaže da je reč o ustavnom pravu, koje se delegira zakonu. Takvih formulacija koje su u skladu sa čuvenom mudrošću da nešto „može da bude ali ne mora da znači“ ima na pretek. Kao što ima puno deklarativnih prava koja ustavopisci nisu znali kako